

referret, quod illi non restitueretur innocentia, quatenus negat omnem culpam, etiam praeteritam; quia illa justitia de se non postulabat talem innocentiam, licet de facto solum innocentibus data, et in eis solis inventa fuerit. Neque etiam esset tunc inconveniens, quod peccatores de sua perfecta justificatione possent aliquando esse certi ex effectu recuperatae justitiae, quia haec certitudo esset illi statui consentanea: ut patet in innocentibus qui nunquam peccarent, quia certo scire possent, se nunquam amisisse justitiam, et consequenter neque gratiam. Ergo idem posset conferri peccantibus post perfectam remissionem consecutam.

12. *Progreditur dicta notatio.*—At vero, si remissio culpæ in aliquo fieret sine perfecta remissione reatus pœnæ, pro illo tempore verisimilius est, non fuisse originalem justitiam simul cum gratia restituendam: quia talis homo adhuc esset pœna dignus: ergo a fortiori esset pœnæ capax secundum præsentem statum: ergo pro tunc erat incapax doni originalis justitiae, quæ omnem pœnalitatem excludebat. Et juxta hoc facile expeditur ultima interrogatio in praecedenti punto in fine n. 8 relicta. Diceendum est enim, potuisse hominem in illo statu peccantem indigere extremis pœnis satisfactoriis, quamdiu pro reatu temporalis pœnæ non plene satisfaceret, vel per ferventem contritionem plenam illius remissionem conquereretur. Quia cum careret dono justitiae, esset in statu pœnali, et consequenter esset capax hujus modi satisfactionis, quæ semper est debita, quamdiu peccatum quoad omnem reatum, non est plene remissum.

13. *Quarta quæstiuncula in utramque partem versatur, et utrique satisfit.*—Quarta interrogatio est, an homines tunc peccantes statim de Paradiſo ejecti fuissent: utrumque enim potuit Deus ordinare: et incertum est, quid faceret. Nunc enim nullum decretum habuit divina voluntas, quod nobis innotescat, ex quo alterutram partem definire possimus. Quid autem Deus tunc decrevisset, vix potest per conjecturas divinari. Nam si peccantes statim e Paradiſo ejicerentur, frequenter coniugia conjugi, pater a filii, et filia a matre separari debuisset: quod sine aliqua perturbatione, et incommodo innocentium vix fieri posset. Item talis lex veluti instantis exilio non videtur illi statui necessaria. Nam si intra Paradiſum peccata committi poterant, cur non posset etiam contrito de peccatis ibidem exerceri, et aliquæ etiam pœnalitates sustineri:

item possent peccatores ibi manentes ab esu ligni vita arceri, et unam rempublicam cum innocentibus constituere: in qua legibus suo statu proportionatis gubernarentur: ad hunc ergo modum facile potest haec pars defendi. Quod si contraria lectori placuerit, non deerunt congruentiae: quia homo peccando fieret mortalis, cum justitiam originalem amitteret: Paradisus autem erat locus cuiusdam immortalitatis (ut sic dicam) ac felicitatis. Homo etiam peccando fieret illo loco indignus, et quasi ad illum ineptus: quia proprietatis loci debent esse accommodatae conditioni locati. At homo peccator pœnalitatibus, et ærumnis eo ipso subjicitur: locus autem ille ab his omnibus imperfectionibus, et incommodatibus erat immunis. Igitur, qui peccarent fortasse divina vi, vel ministerio Angelorum, statim extra Paradisum fierent: facta autem perfecta pœnitentia et justitia recuperata, ad illum restituerentur; et ita possent facile incommodata insinuata vitari. Praeterquam quod facile esset divinae providentiae innumeris modis aliis omnia illa componere, et convenienter ordinare.

CAPUT XI.

UTRUM IN STATU INNOCENTIÆ, SI PERSEVERARET,
EXCELLENTIOR ESSET HOMINUM SANCTIFICATIO,
QUAM SIT, IN STATU LAPSÆ NATURÆ.

1. *Suppositiones.*—Suppono imprimis, triclicem hic fieri posse comparationem: una est inter primas sanctifications utriusque status: alia inter auxilia, et gratiae, vel charitatis abundantiam, quæ ad merendum esse esset præmium in utroque statu hominibus daretur: tertia esse potest inter ultimam sanctificationem, quæ in termino viæ per gratiam et gloriam consummabitur. Secundo suppono, totam questionem hanc multum pendere ex illa controversia, an perseverante innocentia statu, Verbum caro fieret, et consequenter, an gratia status innocentia esset ex meritis Christi, necne. Nam si non esset ex Christo, verisimile est, non fuisse futuram tam abundantem, sicut nunc est propter Christi dignitatem, et infinita merita: si autem in utroque statu omnis hominum gratia esset ex Christo, res magis est dubia. Et hanc partem nos, ut probabiliter supponimus, juxta ea, quæ in 1 tom. de Incarnatione tradidimus.

2. *Pro prima comparatione notatio.*—In prima vero comparatione omittimus primam

sanctificationem primorum parentum: nam illa singularem excellentiam habuit, propter peculiarem dignitatem, et munus illorum, in quo ab ipso Deo, tanquam totius naturæ, et gratiae principio, creati, et sanctificati sunt; et ideo de illorum excellentia in superioribus dictum est. Nunc ergo solam primam sanctificationem filiorum Adæ in utroque statu comparamus. Potest autem ulterius distinguiri duplex sanctificatio prima; una est infantium, quæ sine ullorum dispositione fit: alia adulorum, quæ fit per eorum dispositiones. Utraque ex his frequens est, et ordinaria in statu naturæ lapsæ: in statu autem innocentia sola prior per se loquendo locum haberet: quia omnes sanctificantur in ipsa conceptione: et ita nullus adultus gratiam primam accipere, nisi forte post lapsum, quando jam proprie ad statum innocentia non pertineret.

3. *Prima comparatio ad infantes utriusque status reducitur expeditur.*—*Conjectura pro alterutra parte comparationis.*—Igitur prima quæstio in præsenti est, utrum gratia primæ sanctificationis infantium futura esset major in statu innocentia, si duraret, quam postea fuerit, utique in intentione, et gradibus qualitatis gratiae. Nam sub aliis respectibus potest gratia naturæ lapsæ dici major, quatenus includit remissionem culpæ, et fit ex subjecto magis indigno, et adverso a Deo, E contrario vero gratia innocentia excederet: tum in eo, quod donum justitiae originalis haberet concubans: tum etiam, quia haberet donum innocentia adjunctum, de quo generalis controversia est, an sit major Dei misericordia, quam donum pœnitentiae? quæ res alibi disputanda est. De ipsa vero gratia sanctificante quoad propriam intentionem, et gradus ejus, incertissima res est: quia determinatio ad talem gradum ex sola Dei voluntate pendet, quæ nobis revelata non est, et vix possumus per conjecturas aliquid suspicari. Nam quod in statu innocentia sanctificatio infantium cum majori abundantia gratiae fieret, solum habere videtur congruitatem cum excellentia illius status, et cum dote innocentia, ac justitiae originalis. E contrario vero, quod post naturæ lapsum major gratia conferatur ad delendum solum originale peccatum, videtur habere congruitatem ex ostensione divinae misericordiae, et ex merito passionis Christi. Nam licet in statu innocentia danda esset illa gratia ex meritis Christi: non tamen ex passione, vel morte ejus. Et ex hac parte videtur sumi aliqua ratio abundantioris gratiae in præsenti statu. Et con-

5. *Id vero cum limitatione accipiendum.*—Solum posset probabiliter adhiberi limitatio, seu distinctio cum proportione ad statum naturæ lapsæ, ac diversa ejus tempora. Nam licet post Christi adventum omnibus infantibus baptizatis æqualis gratia conferatur, nihilominus credimus, illam esse majorem, quam quæ ante adventum Christi per circumcisionem, vel remedium legis naturæ infantibus conferbatur: quia merita Christi jam exhibita ex parte sua videntur magis applicata ad gratiam conferendam. Sic ergo in statu innocentia (in quo supponimus venturum fuisse Christum, ut justificatorem absque redemptione) distinguuntur duo similia tempora: unum ante incarnationem, et aliud post illam: et in hoc posteriori dandam fuisse infantibus abundantiori gratiam primam, quam in priori, quia

ratio ex parte Christi desumpta cum eadem ejusdem rationis, et aequali saltem aequalitate proportionis quatenus per se juxta exigentiam dispositionis: ex accidenti vero juxta accommoda. Et sic probabile est, gratiam baptismalem, quae nunc datur infantibus, non esse minorem quamcumque gratia danda infantibus innocentiae, sive ante, sive post incarnationem Christi in illo statu. Quia ex parte recipientium non est inaequalitas in dispositione positiva: cum in illis omnibus nulla detur: et licet in hoc statu videantur infantes magis indispositi ratione culpæ originalis, hoc impedimentum superatur aliunde, scilicet, ex passione Christi: ideoque probabile est, non esse minorem gratiam, quae infantibus conferuntur in hoc statu, quam fuisse in quolibet tempore status innocentiae, quantum ex causis gratiae colligere possumus. An vero ex speciali privilegio in aliquibus, vel in omnibus ex lege communi, Deus sua voluntate aliud ordinasset, ipse solus scit, et cui voluerit revelare. Et similia sunt multa, quae in hac collatione talium gratiarum, secundum illa diversa tempora cogitari possunt, quae idcirco prudens omitto.

6. *Dubium de adulorum justificatione durante statu innocentiae.* — *Resolutio.* — Sed queret fortasse aliquis, quid dicendum esset de prima gratia, quae daretur adulto in statu innocentiae, Adamo non peccante? Respondeo tunc non potuisse primam justificationem in adulto habere, nisi post lapsum personalem ejus, quia omnes conciperentur in gratia, et cum illa pervenirent ad etatem adultam: ergo non possent in adulta etate iterum primam gratiam recipere, nisi priorem antea perderent. Jam ergo non esset illa prima justificatio status innocentiae, sed lapsæ saltem in tali persona: nec fieret absque personali dispositione propria recipientis. Item licet talis gratia esset prima ex parte subjecti, quia tunc in eo non supponeretur gratia: nihilominus non esset pure prima (ut sic dicam) quia juxta probabilitatem sententiam revivisceret tota gratia, quae prius amissa fuisse: sicut credimus revixisse in Adamo, quando poenitentiam egit. Et ideo ex hac parte magis incertum est, quanta futura esset illa prima gratia hominis resurgentis a personali peccato in statu naturæ non lapsæ in Adamo: tum quia ignoratur quanta et quali dispositione resurgeret: tum etiam quia non minus ignotum est, quantam gratiam amissam recuperaret. Non possumus ergo de illa justificatione peccatoris, nisi per proportionem ad illam, quae nunc fit, ratiocinari: unde dicere possumus, futuram fuisse

ejusdem rationis, et aequali saltem aequalitate proportionis quatenus per se juxta exigentiam dispositionis: ex accidenti vero juxta accommoda. Et sic probabile est, gratiam baptismalem, quae nunc datur infantibus, non esse minorem quamcumque gratia danda infantibus innocentiae, sive ante, sive post incarnationem Christi in illo statu. Quia ex parte recipientium non est inaequalitas in dispositione positiva: cum in illis omnibus nulla detur: et licet in hoc statu videantur infantes magis indispositi ratione culpæ originalis, hoc impedimentum superatur aliunde, scilicet, ex passione Christi: ideoque probabile est, non esse minorem gratiam, quae infantibus conferuntur in hoc statu, quam fuisse in quolibet tempore status innocentiae, quantum ex causis gratiae colligere possumus. An vero ex speciali privilegio in aliquibus, vel in omnibus ex lege communi, Deus sua voluntate aliud ordinasset, ipse solus scit, et cui voluerit revelare. Et similia sunt multa, quae in hac collatione talium gratiarum, secundum illa diversa tempora cogitari possunt, quae idcirco prudens omitto.

7. *Secunda comparatio triplici assertione expeditur a D. Thoma.* — Secunda comparatio est in dignitate, seu efficacia operum utriusque status ad merendum majus gratiae augmentum, majusque essentialie præmium. Quam tractat D. Thomas, 1 p., q. 93, art. 4. Et in Summa tribus assertiomibus respondet. Prima est: *Homines in statu innocentiae majorem gratiam, et gloriam essentialiem per merita consequerentur, quam in statu naturæ lapsæ.* Ratio ejus est, quia qualitas meriti in ordine ad essentialie præmium sumitur ex quantitate gratiae et charitatis, a qua procedit; sed in statu innocentiae copiosior fuisse gratia, nullo obstaculo in natura humana invento: ergo. Secunda assertio est: *In statu innocentiae lapsæ opera essent majoris meriti quoad præmium accidentale, si secundum absolutam quantitatem considerentur.* Probat, quia in illo statu majora fuissent hominum opera, quia essent majoris virtutis; sed quantitatē operis respondet accidentale præmium, quod est gaudium de bono creato: ergo hoc meritum esset majus in statu innocentiae. Tertia conclusio est: *In statu naturæ lapsæ opera sunt magis meritoria præmii accidentalis ex quantitate proportionali operis.* Probat, quia in hoc statu homines sunt imbecilliores ad operandam virtutem, et ideo minus opus in illo majoris est meriti præmii accidentalis, quam majus opus esset in potentiori.

8. *Aliorum sententia.* — Hæc doctrina divi Thomæ satis difficilis est, multa vero attingit ad materiam de merito pertinentia, quae ab hoc loco aliena sunt. Ideoque solum de his, quae ad punctum propositum explicandum necessaria fuerint, dicemus. Alii ergo scolastici in 2, dist. 29, aliter in hoc puncto sentiunt: nam Durandus, q. 3, dixit, in utroque statu merita fuisse futura aequalia, quia ad eamdem gloriam ordinarentur. Sed movetur ex levi fundamento, scilicet, quod homines in utroque statu ad reparandas Angelorum sedes ordinarentur, et consequenter ad eamdem gloriam essent destinati: sed illud fundamentum in eo sensu falsum est, ut diximus l. 1, de Præd., c. 12, n. 2, Bonaventura vero, art. 3, q. 2, et Gabriel, art. 2, existimant, in statu naturæ lapsæ futura esse majora hominum merita, et essentialia præmia, quod fortasse probabilius est, licet incertum.

9. *Pro vera resolutione notatio trium utriusque statui communium.* — Ut ergo rem declaramus, supponamus prius, quæ utriusque statui communia sunt. Primo, in utroque statu, possent justi per sua bona opera, seu meritis propriis in gratia crescere. Hoc extra controversiam est inter catholicos. Nam de hoc nostro statu res est definita in Concilio Tridentino habet autem rationem eamdem in statu innocentiae, sicut etiam de Angelis diximus. Secundo, in utroque statu meritum hoc per opera libera fieret: unde non inciperet usque ad etatem adultam. Prior pars demonstratur in materia de merito, quia opus non liberum non tribuitur operanti tanquam domino ejus, et ideo non est meritorium. Et inde probatur secunda pars, quia infantes etiam in statu innocentiae non haberent usum rationis, ut supra dictum est: ac proinde nec libertatem. Tertio, gratia, et consequenter essentialis gloria in utroque statu meritoria augeretur per quodlibet bonum opus morale aliquo modo ordinatum ad supernaturem finem, sive illud sit elicitor ab ipsa virtute charitatis, sive ab aliis virtutibus. Hoc probatum est late in materia de merit., l. 12, de Grat., c. 8, 9, 10, et in relectione 2, de reversione. Merit., disp. 2, sect. 1, quantum ad praesentem statum spectant. Habet tamen eamdem rationem in statu innocentiae, ut per se notum est. Unde nullus est auctor, qui in hoc differentiam constitutat inter utrumque statum, licet de utroque illorum alii alter sentiant, cum quibus in illis locis disputatum est, ubi etiam hunc locum D. Thomæ exposuimus. His ergo positis comparatio inter opera utriusque status, innocentiae, videlicet, et praesentis, fieri potest, vel in perfectione, ac dignitate uniuscujusque operis ad meritum, considerata differentia talium statuum, vel inter multitudinem, vel magnitudinem operum bonorum utriusque status.

10. *Circa dictam secundam comparationem assertio.* — *Probatur refellendo duplum modum qui posset excogitari in contrarium.* — Dico ergo primo, idem opus, actus charitatis elicitus in statu innocentiae neque ex vi status, neque ex parte gratiae aut charitatis fuisse efficiacior, ad meritum augmenti gratiae, vel præmii essentialis, quam sit factus in statu naturæ lapsæ. Probatur, quia duabus modis intelligi potest illa major efficiacitas. Primo, quod idem opus bonum aequali in objecto, intensione, et aliis circumstantiis, excepta solum circumstantia status, factum in statu innocentiae, esset magis meritorium essentialis præmii, et aug-

menti gratiae, quam sit nunc factum in statu naturæ lapsæ. Alius modus, seu sensus est, quod opera ipsa bona in statu innocentiae ex majori charitate procederent, ideoque efficiaciora essent ad prædictum meritum. At vero uterque modus non solum incertus, sed etiam minus probabilis videtur.

11. *Refellitur prior modus assumpto antecedente bipartito.* — De priori probatur: quia differentia inter utrumque statum integræ, vel lapsæ nature, supposito statu gratiae in personis utrinque status, non est in his rebus, vel perfectionibus, quæ ad divinam amicitiam, vel justitiam coram Deo pertinent: nec per se conferunt ad majorem, vel minorem bonitatem operum, si in ceteris paria sint: ergo nec potest conferre ad majorem, vel minorem efficiacitatem operis, in ratione meriti, augmenti gratiae, vel essentialis præmii. Consequentia videtur nota, quia meritum hujusmodi non augetur, nisi vel ex morali bonitate operis, vel ex dignitate personæ operantis apud Deum, quæ ex gratia, et charitate in personis creatis consurgit. Antecedens autem quoad priorem partem, probatur, quia omnia, quæ addebat status innocentiae ultra statum gratiae, pertinebant, ad quamdam naturæ integritatem, et dona, seu beneficia Dei impeditientia quosdam defectus consequentes puram hominis naturam, ut mortem, dolorem, deceptionem et similes. Hæc autem beneficia pér se non faciunt personam sanctiorem, aut a Deo magis dilectam in ordine ad vitam æternam, si aliqui gratia, et charitas in tali persona major non est: non erat autem necessario conjuncta major sanitatis, seu gratia vel charitas cum perfectione status innocentiae, ut est per se notum: nam homo lapsus, et habens somitem peccati potest esse sanctior et gravior Deo: quam homo in statu innocentiae existens. Ergo posita aequalitate gratiae sanctificantis in hominibus, utriusque status esset aequalis dignitas personæ, in ordine ad meritum.

12. *Non semper opus bonum in natura lapsa est difficultius quam in integra.* — Quidam alterum vero idem probatur, quia si justus in natura lapsa elicit actum amoris Dei, vel proximi aequo intensum, et sub eadem ratione ex parte objecti, et aliam circumstantiarum, aequalis bonitatis erit in utroque homine, quia illa integritas naturæ, et bona compositio potentiarum cum aliis priviliis illius status, si non redundant in aliquod augmentum boni operis per intensionem, durationem, aut multiplicationem, vel aliquid hujusmodi, non sunt

propriæ circumstantiæ ipsius operis, nec ejus bonitatem augent, aut mutant. Ergo ex illo statu, si opus alias idem sit, vel æquale, non potest augeri meritum, vel ejus efficacitas. Quin potius in illo casu videtur augeri meritum ex parte statu naturæ lapsæ, quia tunc habet locum consideratio D. Thomæ quod secundum quantitatem proportionalem plus operatur homo lapsus, quia cum sit debilior et infirmior ratione corporis mortalis, et fomitis, nihilo minus æquale opus facit, ut supponitur. Sed imprimis discriben hoc non semper, vel per se est necessarium, quia interdum potest iustus in natura lapsa actum amoris Dei elicere cum tanta promptitudine, quanta in homine integro esse posset, sine ulla utique repugnancia corporis, aut fomitis pro brevi tempore. Deinde quando differentia illa intercedit, non augetur meritum in homine lapso, nisi quatenus, vel objectum operis mutatur, et fit laudabilis: quia vel homo vult majorem difficultatem vincere, vel per occasionem fortius et constantius operatur: vel certe, quia in tali occasione homo cum majori libertate operatur bonum. Sicut enim concupiscentia, vel timor minuit libertatem in consensu mali: ita e contrario auget libertatem in bonum, volendo contra concupiscentiam, timorem, aut aliam corporis repugnantiam. Et ita non status personæ, sed major libertas, conduceat ad meritum augmentum, ut dixi in l. 12, de Gratia, c. 3, et tunc illud augmentum non solum est in ordine ad accidentale præmium, sed etiam ad essentiale, ut ibidem dixi. Quamvis autem in statu innocentiae talis occasio, seu difficultas decesset, nihilominus posset voluntas sibi illam objective proponere, et cum æquali libertate, idem opus amplecti et exequi. Neque enim beatissima Virgo cum minori libertate, neque ex ea parte cum minori merito castitatem amabat, quia fomitem non sentiebat, quam cæteri concupiscentiam patientes.

13. Refellitur jam posterior modus duos complectens sensus. — Quoad primum sensum impugnatur. — Venio ad alterum modum, quod opera justorum in statu innocentiae essent efficaciora ad meritum, quia ex majori gratia et caritate procederent: et interrogabo, an sit sermo de majori gratia et caritate habituali, an de majori defluxu actuali vel virtuali caritatis? Si de habituali tantum, incertum imprimis est, an solus excessus in habituali gratia, cæteris paribus, augeat meritum operis. Nos vero illud admittimus. Unde autem constat in statu innocentiae, habitualem gratiam futuram fuisse

majorem in singulis justis: Id plane sciri non potest. Neque satis colligitur ex eo, quod in natura lapsa plura sunt gratiæ obstacula: nam possunt esse etiam plura et fortiora remedia, *Nam ubi abundavit delictum superabundavit et gratia.* Quod multo credibilius est, si in statu innocentiae non daretur gratia ex meritis Christi: quia non interveniente peccato, non esset carnem sumpturus, ut Thomistæ sentiunt. Verumtamen etiamsi tunc venturus esset impossibilis, nunc propter passionem et mortem ejus potuit copiosior gratia dari hominibus. Vel saltem, ut in prima comparatione dixi, loquendo de prima gratia sanctificante, probabile est, non minorem gratiam dari hominibus baptizatis, quam in prima justificatione datur hominibus in statu innocentiae: ergo in utroque statu possent homines justi cum æquali gratia et caritate habituali sua merita inchoare. Ergo ex hac parte non essent ad meritum efficaciora opera status innocentiae, per se loquendo, et ex vi status, contingenter autem in utroque statu accidere posset, ut nunc cum majori, nunc cum minori gratia homines operarentur.

14. Impugnatur etiam quoad secundum conservando actualem influxum ex parte Dei. — Quod si sermo sit de majori gratia, quantum ad actualem influxum gratiæ et caritatis, ille influxus considerari potest, vel ex parte Dei moventis et excitantis hominem, vel ex parte hominis cooperantis. Prior modo sine fundamento dicitur copiosiorem futuram fuisse gratiam in statu innocentiae, quam in natura lapsa, præcipue in tempore legis evangelicæ. Nam licet nunc ex parte nostra sit major indignitas, ex parte Christi data est nobis efficacior causa gratiæ. Quia vel in statu innocentiae merita ejus non fuissent, vel saltem non essent per passionem et mortem illius, propter quem maxime voluit Deus divitias gratiæ suæ in homines effundere, ut optime considerat, et ex Scripturis, ac Patribus deducit Perierius, in d. l. 5, disp. de Gratia status innoc., quæst. ult., maxime vero id declarat Augustinus, libro de Corrept. et grat., c. 11, ubi de Adam ait, *habuisse quidem gratiam, sed disparem, quia non indiguit sanguine Christi, sicut nos indigemus, nec illi necessaria fuit illa gratia, qua nos contra concupiscentias carnis pugnamus.* Proinde (inquit) etsi non interim latiori nunc, verumtamen potentiori gratia indigemus. De qua potentiori gratia dicit inferius, dari nobis in secundo Adam: eamque majorem et efficaciorum appellat. Unde etiam dixit Bernardus, in

sermone: *Signum magnum, etc. Prudentissimus et clementissimus artifex quod quassatum fuerat, non confregit, sed utilius omnino refecit.* Igitur ex parte Dei et Christi etiam actualis, et movens gratia vel est copiosior in hoc statu, vel certe non minor.

15. Item considerando illum ex parte hominis cooperantis. — Denique licet ex parte hominis sint nunc majora impedimenta, quæ motione gratiæ cassam reddere possint, et inde fieri aliquando valeat, ut opera non procedant ex tam efficaci actuali gratia: nihilominus tanta est gratiæ redemptricis efficacitas, ut hæc etiam impedimenta vincat et superet. Ut enim ait Augustinus supra: *Per hanc gratiam fit, ut homo velit, et tantum velit, tantoque ardore diligat, ut carnis voluptatem contrariam concupiscentem, voluntate spiritus vincat.* Ergo ex influxu gratiæ et caritatis non sunt minus efficacia ad meritum opera justorum in statu naturæ lapsæ, quam innocentiae, et declaratur. Nam actualis influxus gratiæ datur homini, vel medio auxilio præveniente vel cooperante. Prius ex beneplacito Dei distribuitur, quia non pendet ex libera hominis cooperatione, nec ex prævia dispositione, generatim loquendo, sed in eo sola gratia Dei operatur. Et hoc sine dubio est majus et efficacius in lapsa natura: imo juxta doctrinam Augustini in loco citato, in ipsomet Adamo majus fuit hoc auxilium post peccatum, quam ante illud. Ex hoc autem auxilio opportuno tempore dato provenit, ut non obstantibus obstaculis corruptæ naturæ, voluntas etiam cum auxilio concomitantis gratiæ ferventer operetur: ergo corruptio naturæ non impedit, quominus opera justorum in hoc statu ex aequo magno vel majori influxu gratiæ procedant: ac subinde sint ad meritum augmenti gratiæ, et essentialis præmii efficaciora, vel saltem non inferiora.

16. Tandem confirmatur, quia propter Christum datae sunt plures gratiæ gratis date in statu naturæ lapsæ, quam in statu innocentiae darentur: ergo etiam auxilia gratiæ gratum facientis possunt esse in hoc statu copiosiora. Antecedens manifestum est, quia aliquæ gratiæ gratis datae supponunt imperfectionem repugnantem statui innocentiae, ut gratia sanitatum supponit ægritudinem, restitutio vite, aut visus, supponit earum divisionem. Hæc igitur gratiæ in illo statu non essent, licet in hoc dentur. Unde probatur consequentia ex rationis proportione: nunc enim ideo plures ex illis gratiis dantur, quia hic status pluribus indiget: sed pluribus etiam et majoribus auxiliis gratiæ sacrificantis indiget: ergo verisimile est per Christi mortem dari. Igitur propter solam statu conditionem non possumus dicere efficaciora fuisse futura opera status innocentiae ad meritum præmii essentialis, quam sint in lapsa natura, saltem in præcipuo statu ejus, qui est in lege gratiæ: comparatio enim inter ea, quæ maxima sunt in utroque statu fieri debet, ut sine æquivocatione procedatur.

17. Assertio secunda circa eamdem secundam comparationem quadripartita. — Probatur prima pars. — Secundo assero, statum innocentiae, licet ex aliqua parte fuerit aptior ad bona merita multiplicanda, vel majora efficienda, non tamen simpliciter: nam aliunde potest præsens status esse commodior. Unde eventus consecutus est, ad utramque partem contingens, quamvis verisimile sit plura merita, non tantum accidentalis præmii, sed etiam essentialis nunc in sanctis hominibus inveniri, quam in statu innocentiae multiplicarentur. Declaratur, et probatur assertio per singulas partes. Et imprimis in statu innocentiae multæ conditions considerari possunt, ex quibus ad multiplicanda merita redderetur aptissimus. Homo enim in Paradiso ab omnibus corporis necessitatibus liber erat, et in eo sine ulla temporalium rerum sollicitudine habitare poterat: ac proinde totus ille vivendi modus esset veluti quidam status vita contemplativæ, qui ad merita multiplicanda aptissimus est. Præterea non possent homines in illo statu (ipso utique durante) venialiter peccare, et in eo possent facilissimo negotio conservari, mortalia peccata vitando: ergo moraliter loquendo, quoties in illo statu libere agerent, mererentur, quia semper bene operarentur, et facilime possent ex fide, et per gratiæ auxilia semper operari: ergo ex his omnibus aptior fuisse ille status ad meritum, quam sit præsens.

18. Probatur secunda pars. — Aliunde vero status naturæ lapsæ, quamvis seclusa gratia Dei ad bene operandum et merendum coram Deo sit ineptissimus: nihilominus adjuncta Christi redēptione et gratia, multo plures habet occasions exercendi virtutes omnes, et perficiendi actus earum, merita multiplicando. Nam in hoc statu merita fidei magis ampla, magisque ardua, saltem quoad mysteria humanitatis Christi inveniuntur: et quo natura laqua ad vitanda peccata, et consequendam salutem minus est idonea, eo magis crescit spes, et plures occasions occurunt multiplicandi actus ejus. Actus etiam charitatis Dei licet utrique statui de se communes sint, tamen, quo in hoc